

Misconceptions Series

Superstition

25.11.15

א. סנהדרין ס"ה ב

תנו רבנן מנחש זה האומר פתו נפלה מפיו מקלו נפלה מידו בנו קורא לו מאחריו עורב קורא לו צבי הפסיקו בדרך נחש מימינו ושוועל משמאלו אל תחיל בי שחרית הוא ראש חודש הוא מוצאי שבת הוא תנו רבנן (ויקרא יט, כו) לא תנחשו ולא תעוננו כגון אלו המנחשים בחולדה בעופות ובדגים:

ב. יורה דעה קע"ט:א'

(א) אין שואלים בחזים בכוכבים ולא בגורלות. הגה: משום שגאמר: תמים תקנה עם יי אלקיך (דברים יח, יג) (בית יוסף בשם חוספות ד"פ יגשם ספרי). וכל שכן דאסור לשאל בקוסמים ומנחשים ומכשפים (פסקי מהרא"י סי' צ"ו).

ג. יורה דעה קע"ט:ג'

(ג) האומר: פתי נפלה מפי, או מקלי מדי, או בני קורא לי מאחרי, או שצבי הפסיקו בדרך, או שעבר נחש מימינו או שועל משמאלו, ולמי שארע לו אקד מאלו עושה ממנו נחוש שלא לצאת לדרך או שלא להתחיל במלאכה, וכן המנחשים בחלדה ובעופות ובכוכבים, וכן האומר: אל תתחיל לגבות ממני, שחרית הוא, מוצאי שבת הוא, מוצאי ראש חודש הוא, וכן האומר: שחט תרנגול שקרא בערב, ותרגלית זו שקראת בתרנגול, אסור. הגה: יש אומרים אם אינו אומר טעם למה מצוה לשחט תרנגולת, אלא אומר סתם שחטו תרנגולת זו, מותר לשחטה שקראת בתרנגול (בית יוסף בשם הר"א והוא בתשובת מהר"ל סי' ק"ח). וכן הוא המנהג.

ד. שו"ת הרשב"א חלק א סימן שצה

מה שהשבתי אני בענין הכפרה שעושים לנערי בערבי יום הכפורים ושאר דברים שהיו נוהגין כיוצא בזה. שהיו שוחטין תרנגול זקן לכפרה על הנערה וולד וחותכים ראשו ותולים הראש בנוצתו בפתח הבית עם שומים. והבלי' הרבה שנראו בעיני כדרכי האמורי ודחקתי על זה הרבה. ובחסד עליון נשמעו דברי ולא נשאר מכלזה ומכיוצא באלו בעירנו מאומה. אע"פ ששמעתי מפי אנשים הגונים מאד מאשכנז היושבים עמנו בבית המדרש שכל רבני ארצם עושין כן ערבי יום הכפורים ושוחטין לכפרה אווזין ותרגולין. גם שמעתי כי נשאל לרבינו האיי גאון ז"ל ואמר שכן נהגו. ועם כל זה מנעתי המנהג הזה מעירנו ותנא דמסייע ליה הוא מרן הבית יוסף (סימן קעח) שכתב, שהרבה דברים נאמרו בתוספתא שיש בהם משום דרכי האמורי, והרבה בני אדם נכשלים בהם, ואין איש שם על לב

ה. מורה נבוכים חלק ג סי' ל"ז

ולהרחיק מכל מעשי הכשפים הזהיר מלעשות דבר ממנהגיהם, ואפילו ממה שתלוי במעשי הפלחה והרעה³¹ ודומיהן, כלומר: כל מה שאומרים שהוא מועיל, ממה שאין העיון הטבעי מחייבו, אלא נוהג לפי דמיונם בדרך הסגולה³², והוא אומר: ³³ ולא תלכו בחוקות [שנה] הגויי³⁴, והם שקוראים אותם ז"ל דרכי האמורי

ו. משנה תורה, הלכות עבודה זרה וחוקות הגויים י"א:ט"ז

(טז) ודברים האלו פלו דברי שקר וכזב הן והם שהטעו בהן עובדי כוכבים הקדמונים לגויי הארצות כדי שינהגו אחריהן. ואין ראוי לישאל שהם תקמים מהמשפחה האלו ולא להעלות על לב שיש תועלת בהן. שפאמר (במדבר כג-כג) "פי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל". ונאמר (דברים יח-יד) "כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל מעננים ואל קסמים ישמעו ואתה לא כן וגו'". כל המאמין בדברים האלו וכיוצא בהן ומחשב בלבו שהן אמת ודבר חכמה אכל התורה אסרתן אינו אלא מן הסקלים ומחפרי הדעת ובכלל הנשים והקטנים שאין דעתם שלמה. אכל בעלי החכמה והמיימי הדעת ידעו בראיות ברורות שכל אלו הדברים שאסרה תורה אינם דברי חכמה אלא תהו והבל שנמשכו בהן חפרי הדעת ונטשו כל דרכי האמת בגלגלן. ומפני זה אסרה תורה כשהזכירה על כל אלו הסקלים (דברים יח-יג) "תמים תהנה עם יי אלהיך":

ז. ספר החינוך רמ"ט:ב'

(ב) משרשי המצוה. לפי שענינים אלה הם דברי שגגון וסכלות גמורה, ולעם קדוש אמתי אשר בחר האל לא יאות להם שישעו בדברי שקר. ועוד שהם סבה להדיח האדם מאמונת השם יתברך ומתורתו הקדושה ולבוא מתוכם לכפירה גמורה שיחשב כל טובתו ורעתו וכל אשר יקרהו שהוא דבר מקרי, לא בהשגחה מאת בוראו, ונמצא יוצא בכך מכל עקרי הדת, על כן כי חפץ השם יתברך בטובתנו צונו להסיר מלבנו מחשבה זו ולקבע בלבבנו, כי כל הרעות והטובות מפי עליון תצאנה לפי מעשה האדם אם טוב ואם רע, והנחשים אינם מעלין ולא מורידין, וכמו שכתוב (במדבר כג כג), כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל. פרטי המצוה בפרק שביעי משבת [בפ"ו מסנהדרין] ובתוספתא דשבת (פ"ח).

ח. חולין צ"ה ב

תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר בית תינוק ואשה אף על פי שאין נחש יש סימן אמר ר' אלעזר והוא דאיתחזק תלתא זימני דכתיב (בראשית מב, לו) יוסף איננו ושמעון איננו ואת בנימין תקחו

